

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

**ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΕΤΟΣ 2000
ΔΕΚΑΤΗ ΕΚΤΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΛΕΤΩΝ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Παρασκευή 26 Μαΐου 2000, ώρα 21.00

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Συμβούλιο Ειδικού Ταμείου Οργανώσεως Συναυλιών:

Πέτρος Παπασαραντόπουλος
Κωνσταντίνος Χατζηκωνσταντίνου
Χριστίνα Γρίμπα
Σπύρος Μπαρούτας
Μάνος Ρουμελιώτης

Καλλιτεχνική επιτροπή:

Μίκης Μιχαηλίδης
Δημήτρης Πάτρας
Γιώργος Πολίτης
Δημήτρης Χανδράκης

- Η ΚΟΘ διατηρεί το δικαίωμα - αν χρειαστεί - να τροποποιήσει το πρόγραμμα.
- Η είσοδος μετά την έναρξη της συναυλίας επιτρέπεται μόνο στο διάλειμμα.
- Για οποιαδήποτε ανατύπωση κειμένων ή φωτογραφιών καθώς και για φωτογράφιση, μαγνητοσκόπηση ή ηχογράφιση των συναυλιών απαιτείται άδεια από τη Διεύθυνση της Κ.Ο.Θ.
- Η Κ.Ο.Θ. έχει το δικαίωμα υπερτιμημένων εισιτηρίων σε ειδικές περιπτώσεις μετακαλούμενων καλλιτεχνών.
- Η είσοδος στη συναυλία επιτρέπεται και σε παιδιά 8 ετών και άνω.

Συναυλία
**ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Διευθυντής ορχήστρας
ΚΑΡΟΛΟΣ ΤΡΙΚΟΛΙΔΗΣ

Βιολί
ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

*Η Κ.Ο.Θ. στη γιορτή εγκαινίων του Μεγάρου Μουσικής Θεσσαλονίκης, Κυριακή 2 Ιανουαρίου 2000
(Το Νικητήριο, Δ' μέρος από τη Συμφωνία της Λεβεντιός του Μανώλη Καλομοίρη)*

Η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης ιδρύθηκε το 1959 ως τμήμα του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης με τον αρχικό τίτλο *‘Συμφωνική Ορχήστρα Βορείου Ελλάδος’* (Σ.Ο.Β.Ε.).

Τον Νοέμβριο του 1969, έπειτα από συνεχείς προσπάθειες του Σόλωνα Μιχαηλίδη, ιδρυτή και μόνιμου διευθυντή της Σ.Ο.Β.Ε., η ορχήστρα κρατικοποιήθηκε και πήρε τον τίτλο Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, Κ.Ο.Θ.

Η Κ.Ο.Θ. συνεργάστηκε με παγκοσμίου φήμης αρχιμουσικούς και σολίστες. Από το 1966 συμμετέχει τακτικά στο Φεστιβάλ Αθηνών και στα ΔΗΜΗΤΡΙΑ Θεσσαλονίκης, αντιπροσωπεύοντας επάξια το βορειοελλαδικό δυναμικό. Στην πορεία της η Κ.Ο.Θ. προσπάθησε να λειτουργήσει πολύπλευρα. Γιόρτασε τα 30 χρόνια της ίδρυσής της με συναυλίες στη Λεμεσό και την Λευκωσία το 1989 τιμώντας ταυτόχρονα τον ιδρυτή της μάστορα και δάσκαλο Σόλωνα Μιχαηλίδη.

Πρωτοπαρουσίασε πολλά έργα ελλήνων συνθετών και πραγματοποιήσε εκδηλώσεις — αφιερώματα στη μνήμη συνθετών, όπως των *Καλομοίρη, Νικήτα, Βάρβογλη, Ευαγγελάτου, Μιχαηλίδη* και άλλων. Στο διαγωνισμό νέων καλλιτεχνών που οργάνωνε επί σειρά ετών, παρουσίαζε τους επιτυχόντες σε συναυλίες. Στην αίθουσα Αυλαία λειτουργήσε την Ορχήστρα Νέων της Κ.Ο.Θ. και έδωσε την ευκαιρία σε πολλούς ταλαντούχους νέους να εμφανιστούν είτε ως σολίστ, είτε ως μέλη μικρών συνόλων.

Η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης εκτός από τις τακτικές της εμφανίσεις, έδωσε συναυλίες για τη *Διεθνή Αμνηστία*, για τη *μνήμη του Πολυτεχνείου*, καθώς και συναυλίες σε σχολεία, εργοστάσια, πολιτιστικά κέντρα και σε πολλές πόλεις της Ελλάδας. Συμμετείχε σε Φεστιβάλ του ελληνικού χώρου, στο Festival International "Zino Francescatti" της Μασσαλίας και σε συναυλίες και Φεστιβάλ Μουσικής Δωματίου στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών.

Στις 2 Ιανουαρίου 2000 η ΚΟΘ συμμετείχε στη *Γιορτή εγκαινίων* του Μεγάρου Μουσικής Θεσσαλονίκης.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΤΡΙΚΟΛΙΔΗΣ

Γεννήθηκε το 1947 στο Bad Ausse της Αυστρίας από μητέρα Αυστριακή και πατέρα Έλληνα. Σπούδασε στις Ανώτατες Μουσικές Σχολές της Βιέννης και του Salzburg βιολί με τον Günther Pichler, σύνθεση με τον Alfred Uhl και κρουστά με τον Richard Hochrainer. Την εκπαίδευσή του στη διεύθυνση ορχήστρας πήρε βασικά από τους Hans Swarowsky και Μιλτιάδη Καρύδη. Πήρε μέρος σαν ενεργό μέλος σε σεμινάρια με τους Franco Ferrara, Bruno Maderna, Herbert von Karajan, Sir Adrian Boult,

Milan Horvat και δούλεψε σαν βοηθός μαζί τους καθώς και με τον Giuseppe Patanae.

Διακρίθηκε με πρώτα βραβεία στους διεθνείς διαγωνισμούς στη Βεσπόνη 1970, Φλωρεντία 1971 και στη Βουδαπέστη 1977, όπου και του απονεμήθηκαν όλα τα 12 ειδικά βραβεία. Σε διαγωνισμό στο Παρίσι το 1977 διακρίθηκε ως μοναδικός Ευρωπαίος για τη θέση υποτρόφου βοηθού μαέστρου της Συμφωνικής Ορχήστρας της Βοστώνης κατά το Φεστιβάλ στο Tanglewood, όπου συνεργάστηκε με τους L. Bernstein, S. Ozawa, A. Previn, G. Schuler και Θ. Αντωνίου.

Από 25 χρόνων εργάζεται συνεχώς σε μόνιμες θέσεις όπως: από το 1972 μέχρι σήμερα ως μόνιμος αρχιμουσικός της Κ.Ο.Θ., παράλληλα ως πρώτος μαέστρος σε διαφορες όπερες στη Γερμανία και Ουγγαρία (1973-80) και ως μόνιμος μαέστρος του Γαλλικού Εθνικού Μπαλέτου "Roland Petit" στη Μασσαλία με περιοδείες σε όλη την Ευρώπη (1979-84). Είναι μόνιμος φιλοξενούμενος μαέστρος της Εθνικής Συμφωνικής Ορχήστρας της Ισλανδίας (1984-87) και από το 1991 Γενικός Μουσικός Διευθυντής της Φιλαρμονικής Ορχήστρας του Debrecen της Ουγγαρίας.

Ως φιλοξενούμενος μαέστρος διηύθυνε επανειλημμένα πάνω από 100 ορχήστρες στην Ευρώπη, Αυστραλία, Ρωσία και Ιαπωνία. Εμφανίστηκε με την Orchestre Nationale ORTF στο Παρίσι και στο Φεστιβάλ Βεσπόνη, με την Russian National Orchestra στη Μόσχα, με τις Συμφωνικές Ορχήστρες: Βερολίνου, Νυρεμβέργης, Πράγας, Μελβούρνης, Ουγγρικής Ραδιοτηλεόρασης και Φιλαρμονικής της Βουδαπέστης. Διηύθυνε επίσης την BBC National στο Cardiff, τις Ραδιοφωνικές Ορχήστρες του Helsinki, Hilversum, Sofia, Bucharest, τη Φιλαρμονική Ορχήστρα της Δρέσδης, της Σλοβενίας και της Αρμενίας όπως και τις Ορχήστρες Gulbenkjan στη Λισαβόνα και την George Enescu Philharmonie στο Βουκουρέστι. Εμφανίστηκε στα Διεθνή Φεστιβάλ: Δρέσδης, Παρισίου, Αθήνας, Βουδαπέστης, Βιέννης, Aix - en - Provence κ.ά.

Πραγματοποίησε ραδιοφωνικές εγγραφές και τηλεοπτικές συναυλίες με τις ABC, BBC, ORTF, RAI, WDR, ORF, MRT, NRO κ.ά., καθώς και εγγραφές δίσκων με τη Φιλαρμονική Ορχήστρα της Βουδαπέστης, τη Συμφωνική Ορχήστρα Gulbenkjan της Λισαβώνας και την Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της Ισλανδίας, με έργα σύγχρονων συνθετών.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ

Ο Γιώργος Δεμερτζής γεννήθηκε στην Χαλκίδα το 1958.

Σπούδασε βιολί με τον Στέλιο Καφαντάρη στο Ελληνικό Ωδείο Αθηνών και στη συνέχεια, με τον Max Rostal στη Βέρνη.

Ο Γιώργος Δεμερτζής έχει πλούσια δραστηριότητα ως σολίστ. Έχει παίξει και δισκογραφήσει με διάφορες ορχήστρες στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Είναι ιδρυτικό μέλος του Νέου Ελληνικού Κουαρτέτου.

Από το 1998 δισκογραφεί για τη Σουηδική εταιρία BIS. Έχει ήδη παρουσιάσει τους τρεις πρώτους δίσκους στο πλαίσιο δισκογράφησης των απάντων του Νίκου Σκαλκώτα αποσπώντας μνημικές κριτικές και βραβεία σε όλο τον παγκόσμιο μουσικό τύπο.

Είναι καθηγητής στο Lawrence University στις ΗΠΑ, όπως επίσης καθηγητής βιολιού στο Δημοτικό Ωδείο Άνω Λιοσίων Αττικής.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΟΥΚΟΣ

(1960)

*Σουίτα για ορχήστρα αρ. 2 από την όπερα - μπαλέτο
Όνειρο Καλοκαιρινής νύχτας*

Εισαγωγή. Allegro cantabile - Poco più mosso e marcato - Tempo primo
Ξωτικά - Πουκ. Adagio misterioso - Vivace
Ο Εξαγνισμός. Andante con grande espressione
Το τραγούδι του γαϊδάρου. Allegretto ironico
Νανούρισμα. Allegro molto - Adagio
Στα βόθρη του ονείρου. Allegro moderato

BENJAMIN BRITTEN

(1913-1976)

Κοντσέρτο για βιολί και ορχήστρα, Opus 15

Moderato con moto (attacca)
Vivace (attacca)
Passacaglia: andante lento

Βιολί: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ**

Α' εκτέλεση

Δ Ι Α Λ Ε Ι Μ Μ Α

DMITRI SHOSTAKOVICH

(1906-1975)

Συμφωνία αρ. 5 σε ρε ελάσσονα, Opus 47

Moderato
Allegretto
Largo
Allegro non troppo

Μουσική διεύθυνση: **ΚΑΡΟΛΟΣ ΤΡΙΚΟΛΙΔΗΣ**

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΟΥΚΟΣ

ΣΟΥΙΤΑ ΓΙΑ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΑΡ. 2 ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΠΕΡΑ - ΜΠΑΛΕΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗΣ ΝΥΧΤΑΣ

Η Σουίτα για ορχήστρα αρ. 2 από την όπερα - μπαλέτο *Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας* γράφτηκε κατόπιν προτροπής του αρχιμουσικού Αλέξανδρου Μυράτ, μετά την ιδιαίτερα επιτυχημένη παραγωγή του έργου στην Εθνική Λυρική Σκηνή.

Η όπερα - μπαλέτο *Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας* είναι το μεσαίο μέρος ενός τριπτύχου που ξεκίνησε με το έργο *Ο Κοινούα* και οι κόπιες του και ολοκληρώθηκε με τα Χειρόγραφα του *Μανουέλ Σαλίνας*. Είναι ταυτόχρονα το πιο ονειρικό και το πιο ερωτικό από τα τρία έργα. Και, όπως είναι αναμενόμενο, η σουίτα αξιοποιεί τα κυριότερα θέματά του. Τα μέρη της είναι αυτοτελή, έχουν δε οργανωθεί με βασικό άξονα, την αρμονική τους αλληλουχία και όχι την αφήγηση της ιστορίας.

Ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά της σουίτας είναι ο συγκερασμός των έντονων ρυθμών με λυρικές μελωδικές γραμμές. Η μουσική αναπτύσσεται μέσα από πολύπλοκες πολυρρυθμίες και γοητευτικές μελωδίες. Στα μέρη της σουίτας συνυπάρχουν και διαλέγονται όλα τα κύρια στοιχεία του σαιξπηρικού έργου: το χιούμορ, η ειρωνεία, ο σαρκασμός, η σύγκρουση και, πάνω απ' όλα, το ονειρικό στοιχείο, που έχει επηρεάσει τόσο την αρμονική σύλληψη της μουσικής όσο και τις ενορχηστρωτικές επιλογές. Αντί ενός συμβατικότερου συνοδευτικού χαρακτήρα, το ενόργανο μέρος της όπερας διαθέτει συμφωνική γραφή, που διευκολύνει φυσικά τη δημιουργία μιας σουίτας σαν ένα είδος Συμφωνιέττας.

Τα πρόσωπα του έργου δεν αντιστοιχίζονται με συγκεκριμένα μουσικά όργανα, ωστόσο όλες οι βασικές μελωδίες της φωνητικής γραφής έχουν περάσει στη σουίτα, κυρίως μέσα από την ενορχήστρωση. Σε αυτή, τα ξύλινα πνευστά, η τσελέστα, η άρπα, τα κρουστά και το σόλο βιολί διαμορφώνουν μια υφή διάφανη, ενώ ταυτόχρονα βοηθούν στην απόδοση των περιγραφικών στοιχείων του έργου. Βασικό κριτήριο επιλογής της συγκεκριμένης σύνθεσης οργάνων υπήρξε η απόδοση της ατμόσφαιρας καθώς και της ερωτικής διάθεσης τη μεγαλύτερη νύχτα του καλοκαιριού, κατά τη διάρκεια της οποίας εκτυλίσσεται η υπόθεση. Στις προθέσεις του συνθέτη υπήρξαν επίσης οι αναφορές στην αναγεννησιακή αρμονία και μελωδία, που είναι άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο προφανείς.

Νίκος Δοντάς

.....

Ο Περικλής Κούκος γεννήθηκε στην Αθήνα το 1960 και σπούδασε στο Εθνικό Ωδείο, πιάνο με τον Τώνη Γεωργίου και Ανώτερα Θεωρητικά με τον Δημήτρη Δραγατάκη.

Παρακολούθησε μαθήματα πιάνου στη Βιέννη με τον Walter Panhofer και σύνθεσης με τον Γ. Α. Παπαϊωάννου. Πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές σύνθεσης και

διεύθυνσης ορχήστρας στη *Royal Academy of Music* στο Λονδίνο με υποτροφία της Ακαδημίας και του Ιδρύματος Α. Ωνάση, απ' όπου αποφοίτησε με Α' βραβείο και το μεταπτυχιακό δίπλωμα σύνθεσης (*Advanced Course Certificate*) καθώς και το ανώτατο δίπλωμα της Ακαδημίας (*DIP. R.A.M.*).

Έχει γράψει 4 όπερες, 2 σκηνικές καντάτες, έργα για ορχήστρα, μουσική δωματίου, έργα για χορωδία *a capella*, έργα για σόλο όργανα καθώς και σκηνική μουσική.

Έχει παρουσιάσει έργα σε διάφορα φεστιβάλ, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Έργα του έχουν ηχογραφηθεί και παρουσιαστεί από την Ελληνική Ραδιοφωνία και Τηλεόραση και από ραδιοφωνίες ξένων χωρών.

Το 1987 ο Περικλής Κούκος αντιπροσώπευσε την Ελλάδα στο Διεθνές Βήμα Συνθετών της UNESCO (Παρίσι).

Έχει εκπροσωπήσει την Ελλάδα στο εξωτερικό, στο πλαίσιο των ανταλλαγών της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών.

Έχει συμμετάσχει σε συνέδρια και έχει δώσει διαλέξεις και σεμινάρια.

Έχει διατελέσει καλλιτεχνικός διευθυντής της Εθνικής Λυρικής Σκηνής μέλος του Δ.Σ. και αντιπρόεδρος της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών, πρόεδρος του Συλλόγου, Μ. Καλομοίρης, μέλος του Δ.Σ. και έφορος της Στέγης Καλών Τεχνών και Γραμμάτων, ανακηρύχθηκε δε *HERMES FELLOW* ΤΗΣ Βασιλικής Ακαδημίας Μουσικής του Λονδίνου.

BENJAMIN BRITTEN

ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ ΓΙΑ ΒΙΟΛΙ ΚΑΙ ΟΡΧΗΣΤΡΑ, ΕΡΓΟ 15

Ο Βρετανός συνθέτης Μπέντζαμιν Μπρίττεν γεννήθηκε το 1913 και πέθανε το 1976. Δωδεκαετής ήταν ήδη μαθητής σύνθεσης του Frank Bridge και αργότερα στο Λονδίνο του John Ireland. Το 1933 με 1939 συνεργάστηκε με τον ποιητή W.H. Auden, ο οποίος τον επηρέασε σημαντικά. Στον β' παγκόσμιο πόλεμο ήταν στις ΗΠΑ. Σημαντική για όλο το έργο του ήταν επίσης η φιλία του με τον τενόρο Peter Pears, για τον οποίο έγραψε πολλά έργα. Κέρδισε πολλές διακρίσεις και αναγορεύθηκε επίτιμος διδάκτωρ πολλών πανεπιστημίων.

Το έργο του Μπρίττεν είναι μεγάλο με ιδιαίτερη έμφαση στη φωνητική και σκηνική μουσική. Στην πρώιμη περίοδο ωστόσο, πριν το 1942, ο συνθέτης είχε δείξει μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τη συμφωνική μουσική. Σ' αυτή την περίοδο δημιουργήθηκαν και τα δύο κοντσέρτα, ένα για πιάνο, έργο 13 (1938) κι ένα για βιολί, έργο 15 (1938). Στη συνέχεια, μόνο τα τελευταία χρόνια, επέστρεψε σε σολιστικές φόρμες όπως τη Συμφωνία για βιολοντσέλλο (1963), που γράφτηκε για τον Rostropovich.

Το *Κοντσέρτο για βιολί και ορχήστρα* του Μπρίττεν πρωτοπαρουσιάστηκε το 1940 στη Νέα Υόρκη με τον τότε διάσημο Ισπανό Antonio Brosa (1894 - 1979) στο βιολί και τον John Barbirolli μάεστρο.

Ο Μπρίττεν δίνει στο έργο αυτό μια καθαρά προσωπική δομή. Η ορχήστρα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σχεδόν κλασική, με ελαφρά έμφαση στα χάλκινα και σε αρκετά κρουστά. Το σόλο βιολί δεν προβάλλεται τόσο πολύ σαν έργο με δεξιοτεχνικό παίξιμο αλλά περισσότερο σαν ένα διακεκριμένο μέλος της ορχήστρας. Τα τρία μέρη του έργου ενώνονται σε συνεχόμενη κίνηση με κοινές αναφορές στα θέματα.

Το α' μέρος (*moderato con moto*) αρχίζει μ' ένα χαρακτηριστικό μοτίβο των τυμπάνων, που θα παρουσιαστεί και από άλλες ομάδες της ορχήστρας. Το κύριο θέμα, μία λυρική μελωδία, εισάγεται από τον σολίστ και αναπτύσσεται στη συνέχεια και από την ορχήστρα. Ακολουθούν άλλα δύο στοιχεία, ένα ρυθμικό - αρμονικό μοτίβο καθώς και μία μελωδία βασισμένη σε παραλλασσόμενο αρπές. Όλα αυτά τα στοιχεία αναμιγνύονται μεταξύ τους και αναπτύσσονται στο α' μέρος από την ορχήστρα και τον σολίστ.

Χωρίς διακοπή (*attacca*) ακολουθεί το β' μέρος (*vivace*), το οποίο θυμίζει στην αρχή βαλς με κάποια σατιρική διάθεση. Ένα δεύτερο μελαγχολικό θέμα του σόλο βιολιού όμως αλλάζει τη διάθεση και οδηγεί προς μια ένταση, που μεταβάλλει το χορευτικό θέμα σε ζέφρενο στροβίλισμα. Τελικά όμως το μελαγχολικό θέμα επιμένει και καταλήγει στην *cadenza*, η οποία ανακεφαλαιώνει τα βασικά στοιχεία του α' και β' μέρους.

Αμέσως συνεχίζεται το γ' μέρος με μια μεστή *Passacaglia* (*andante lento*) με ιδιότητα

μορφή. Το θέμα της πασσακάλιας, παρουσιάζεται αρχικά από τα τρομπόνια, ενώ ο σολίστ παίζει μία παραλλαγμένη μορφή του κύριου θέματος από το α' μέρος. Το θέμα της πασσακάλιας εμφανίζεται μετά αντιστικτικά απ' την ορχήστρα ενώ στη συνέχεια παραλλάσσεται τόσο που δεν αναγνωρίζεται πια. Παράλληλα κινείται και το σόλο βιολί με όλο και πιο πολύ δεξιοτεχνία και λίγο πριν το τέλος το έργο φτάνει στην κορύφωση με την επανεμφάνιση του θέματος της πασσακάλιας. Το κοντσέρτο κλείνει με μια μεγαλόπρεπη coda, που μοιράζει σαν ύμνος, παιγμένος αρχικά από τα χάλκινα και μετά από όλη την ορχήστρα.

Evelin Voigtmann

Д. ШОСТАКОВИЧ

D. SCHOSTAKOWITSCH

Op. 47

ПЯТАЯ СИМФОНΙΑ
CINQUIÈME SYMPHONIE

для большого оркестра
pour grand orchestre

ПАРТИТУРА
PARTITION D'ORCHESTRE

ГОСУДАРСТВЕННОЕ МУЗЫКАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
EDITIONS DE MUSIQUE DE L'URSS
МОСКВА — ЛЕНИНГРАД — 1939 — MOSCOU — LÉNINGRADE

Πρώτη έκδοση της партитуράς της Πέμπτης Συμφωνίας

DIMITRI SHOSTAKOVITCH

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΡ. 5 ΣΕ ΡΕ ΕΛΑΣΣΟΝΑ, ΕΡΓΟ 47

"Η πρώτη μου προσωπική συνάντηση με τον Shostakovich έγινε το 1964. Θυμάμαι πολύ καλά πώς με ηλέκτρισε η ασυνήθιστη νευρικότητά του, καθώς επίσης και πόσο με εξέπληξε ο πολύ απλός, αλλά λίγο αφηρημένος τρόπος της ομιλίας του. Θυμάμαι ακόμα, ότι εκείνη τη στιγμή ήρθαν στο μυαλό μου τα λόγια της ομιλίας του Thomas Mann μετά τη συνάντησή του με τον Gustav Mahler: "Έχω την εντύπωση ότι αντάμωσα πράγματι έναν πολύ σημαντικό άνθρωπο!"

Δεν θα ήταν υπερβολή αν λέγαμε ότι ο Shostakovich βρίσκεται στην κορυφή της νεότερης σχολής Ρώσων συνθετών και ότι η ακτινοβολία του είχε ξεπεράσει από πολύ νωρίς τα σύνορα της πατρίδας του. Γεννήθηκε το 1906 στην Πετρούπολη και σπούδασε στο εκεί Ωδείο πιάνο με τον L Nikolajew και σύνθεση με τους A. Glasounow και M. Steinberg. Ήδη πολύ νωρίς αναγνωρίστηκε ως "παιδί θαύμα" με τις εξαιρετικές του επιδόσεις στο πιάνο, ενώ σε ηλικία 21 χρόνων πήρε το πρώτο βραβείο στον δύσκολο πιανιστικό διαγωνισμό Chopin της Βαρσοβίας. Ένα χρόνο πριν έκανε το συνθετικό του ντεμπούτο με την πρώτη συμφωνία του, που γνώρισε μία τεράστια επιτυχία και απετέλεσε την έναρξη της ανοδικής του πορείας ως συνθέτη.

Παρόλα αυτά το 1936 κατηγορήθηκε επίσημα ότι με την όπερά του Λαίδη Μάκβεθ "φέρνει στην μουσική το χάος" και ότι "αρνείται την απλότητα, τον ρεαλισμό και την μελωδία!". Η κριτική αυτή συγκλόνησε τον συνθέτη και είχε ως αποτέλεσμα μια βαθιά ψυχική κρίση που κράτησε μεγάλο διάστημα. Ο Shostakovich κλείστηκε τελείως στον εαυτό του και σταμάτησε την πιανιστική του καριέρα. Συνέχισε όμως να γράφει μουσική, δημιουργώντας την ίδια χρονιά (1936) την τέταρτη συμφωνία. Μέχρι τους καλοκαιρινούς μήνες του 1937 δεν γράφει κανένα έργο. Τότε όμως αρχίζει ξαφνικά να δουλεύει πυρετωδώς, έχοντας σε εκπληκτικά μικρό διάστημα έτοιμη την 5^η συμφωνία. Η συμφωνία αυτή ήταν η αντίδρασή του στην κριτική της *Λαίδης Μάκβεθ*. Αυτό αφορά τόσο στη μουσική γλώσσα, που γίνεται πολύ πιο "απλή", υποταγμένη στην "παράδοση" όσο και στο ιδεολογικό περιεχόμενο του έργου. Έτσι η 5^η συμφωνία συνηθίζεται να λέγεται από πολλούς ότι είναι "αυτοβιογραφική" ή "ένα λυρικό ημερολόγιο του συνθέτη". Ο ίδιος ο Shostakovich σ' ένα άρθρο του στην εφημερίδα *Wetschernaya Moskwa*, την ίδια χρονιά, ονομάζει το έργο αυτό: "...μία δημιουργική απάντηση ενός Σοβιετικού καλλιτέχνη πάνω σε μια λογική κριτική". Συνεχίζοντας στο ίδιο άρθρο, παίρνοντας θέση πάνω στη σύνθεσή του αυτή γράφει:

"Το θέμα της συμφωνίας μου αυτής είναι η δημιουργία της προσωπικότητας. Με αυτό κυρίως το λυρικό έργο θέλω ν' αναδείξω τον Άνθρωπο με όλα του τα βιώματα. Στο

Finale προσπαθώ να διαλύσω τα τραγικά μοτίβα του πρώτου μέρους γεμάτος ελπίδα για τη ζωή! Σε μία πραγματική τραγωδία, όπως για παράδειγμα στις σαιξπηρικές, μια θετική ιδέα γίνεται κυρίαρχος παντού! Αν πράγματι πέτυχα να βάλω μέσα στην μουσική μου όσα σκέφτηκα και αισθάνθηκα μετά την κριτική που μου έγινε, τότε μπορώ να είμαι ευχαριστημένος!. Μία μεγάλη σε διάρκεια εσωτερική προτεραιότητα προηγήθηκε πριν από την συνθετική εργασία αυτής της συμφωνίας. Ίσως γι' αυτό να ήταν σχετικά μικρό το διάστημα μέσα στο οποίο γράφηκε. Η 5^η συμφωνία έχει ως πρότυπο τη φόρμα της κλασικής συμφωνικής μουσικής με 4 μέρη. Είναι ένα τυπικό συμφωνικό έργο και "όπως μου φαίνεται" συγκρινόμενο με προηγούμενες ορχηστρικές συνθέσεις μου είναι πιο προχωρημένη. Είμαι ικανοποιημένος ιδιαίτερα από το τρίτο μέρος όπου πέτυχα να δημιουργήσω γενικά μίαν ατμόσφαιρα. Τα κάλκινα πνευστά εδώ ξεκουράζονται και μαζεύουν δυνάμεις για το 4^ο μέρος, όπου τους περιμένει πολλή δουλειά...".

Η πρώτη εκτέλεση της 5^{ης} συμφωνίας έγινε την 21^η Οκτωβρίου 1937. Την ορχήστρα της Φιλαρμονικής του Leningrad διηύθυνε ο Jewgeni Mrawinski που βρισκόταν τότε στην αρχή της καριέρας του. Η επιτυχία της 5^{ης} συμφωνίας ξεπέρασε ακόμα και αυτόν τον θρίαμβο της πρώτης πριν από 11 χρόνια. Αμέσως ακολούθησαν πολυάριθμες εκτελέσεις στη Μόσχα και σε άλλες πόλεις της Σοβιετικής Ένωσης. Στο εξωτερικό παίχθηκε, για πρώτη φορά στο Παρίσι στις 14 Ιουλίου της επόμενης χρονιάς, στο πλαίσιο ενός αντιφασιστικού κοντσέρτου με την επωνυμία *Ύμνος για την Ειρήνη*. Παντού η υποδοχή από το κοινό ήταν ίδια "όλοι άφηναν την αίσουσα του κοντσέρτου βαθιά συγκλονισμένοι".

Πέρα από τις προσωπικές σκέψεις του συνθέτη πάνω στο έργο αυτό διακρίνουμε ήδη στο πρώτο μέρος την τυπική φόρμα της σονάτας, δηλ. έκθεση του θέματος, επεξεργασία και επανάληψή του. Σε αντίθεση με το κύριο, δυναμικό και στιβαρό θέμα, το δεύτερο θέμα αποτελείται από μεγάλα διαστήματα και κινείται με χαρακτήρα χαλαρό και *cantabile*. Η επεξεργασία του κυρίου θέματος έχει ως αποτέλεσμα την αλλοίωσή του που φθάνει μέχρι το σημείο να μην το αναγνωρίζουμε, έτσι όπως μεταβάλλεται μέχρι και σε γκροτέσκ εμβατήριο. Ο τρόπος που κλείνει το πρώτο μέρος μας αφήνει πολλά ερωτηματικά και έντονη την εντύπωση ενός αδιεξόδου.

Το Scherzo που ακολουθεί, έχει μία θαυμάσια ενορχήστρωση. Είναι γενικά πολύ έγχρωμο και εύθυμο καθώς ακούγονται εναλλακτικά βαλς, μαζούρκα και διάφοροι άλλοι χορευτικοί ρυθμοί.

Για το τρίτο μέρος δεν έχουμε παρά να ξαναθυμηθούμε τα λόγια του συνθέτη. Πράγματι η ατμόσφαιρα που δημιουργείται είναι υποβλητική. Η δραματικότητα και ο τραγικός χαρακτήρας αυτού του μέρους το έχουν κάνει να κατέχει μία ξεχωριστή θέση μέσα στο μοντέρνο συμφωνικό ρεπερτόριο. Το αποκορύφωμα αυτής της δραματικότητας γίνεται περίπου στη μέση της διάρκειάς του. Αμέσως μετά ακολουθεί ένα *recitativo* με σόλο όμποε, μια από τις πιο χαρακτηριστικές στιγμές του μέρους αυτού, έχοντας έντονα στοιχεία

ομοιότητας με τη γλώσσα που χρησιμοποιεί ο Bach σε αντίστοιχα μέρη στα Πάθη και τις Καντάτες του.

Το Finale αποτελεί μια τρομακτική αντίθεση στην ατμόσφαιρα του τρίτου μέρους. Το θέμα του επιθετικό και με χαρακτήρα εμβλητικού ξεπηδάει μέσα από τα κτυπήματα σε διάστημα τετάρτης των τυμπάνων. Η επανάληψή του (reprise) φέρνει στο τέλος ένα απότομο ανέβασμα της έντασης έχοντας ως αποκορύφωμα την παρουσίασή του, αυτή την φορά σε μία λαμπρή ρε μείζονα, από τα κόρνα και τα τρομπόνια.

Βασίλης Ζαρόγκας

.....
Οι φωτογραφίες του Shostakovich που συμπεριλαμβάνονται στο πρόγραμμα είναι από το βιβλίο "Ντμίτρι Σοστακόβιτς για τον ίδιο και την εποχή του" των εκδόσεων ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΛΕΤΩΝ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΠΕΜΠΤΗ 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 2000, ΩΡΑ 21.00

Μουσική διεύθυνση : **CHRISTIAN MANDEAL**

Κιθάρα : **ΕΛΕΝΑ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ**

R. DYENS : "Concerto Metis" για κιθάρα και ορχήστρα
εγχόρδων, Α' εκτέλεση

S. PROKOFIEFF : "Ρωμαίος και Ιουλιέττα" από τις σουίτες αρ. 1 και
αρ. 2

ΠΕΜΠΤΗ 8 ΙΟΥΝΙΟΥ 2000, ΩΡΑ 21.00

Μουσική διεύθυνση : **ΘΟΔΩΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Κρουστά : **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΕΣΥΛΛΑΣ**

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ

Θ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ : "Celebration" για ορχήστρα, Α' εκτέλεση

Θ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ : Διπλό κοντσέρτο για κρουστά, Α' εκτέλεση

Κ. ΣΙΕΜΠΗ : "Αμφίδρομο" για ορχήστρα

Δ. ΔΡΑΓΑΤΑΚΗ : "Στροφές" για ορχήστρα, Α' εκτέλεση

ΠΕΜΠΤΗ 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 2000, ΩΡΑ 21.00

Μουσική διεύθυνση : **ΒΥΡΩΝ ΦΙΔΕΤΖΗΣ**

Βιόλα : **ΧΑΡΑ ΣΕΙΡΑ**

L. CHERUBINI : "Ali Baba", Εισαγωγή, Α' εκτέλεση

F.A. HOFFMEISTER : Κοντσέρτο σε ρε μείζονα για βιόλα και ορχήστρα,
Α' εκτέλεση

D. SHOSTAKOVICH : Συμφωνία αρ. 10 σε μι ελάσσονα, Opus 93

ΠΕΜΠΤΗ 29 ΙΟΥΝΙΟΥ 2000, ΩΡΑ 21.00

Μουσική διεύθυνση : **ΑΛΕΞΗΣ ΑΓΡΑΦΙΩΤΗΣ**

Σοπράνο : **ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ**

- A. ΑΓΡΑΦΙΩΤΗ** : Πέντε ελληνικοί χοροί, Α' εκτέλεση
W.A. MOZART : Άρια "Vado ma dove, O Dei", για σόλο φωνή και ορχήστρα
R. STRAUSS : "Morgen" αρ. 4, για σόλο φωνή και ορχήστρα, Opus 27
R. STRAUSS : "Zueignung" αρ. 1, για σόλο φωνή και ορχήστρα, Opus 10
H. DUPARC : Melodies: "L' invitation au voyage" για σόλο φωνή και ορχήστρα, Α' εκτέλεση
H. DUPARC : "Chanson Triste" για σόλο φωνή και ορχήστρα, Α' εκτέλεση
L.v. BEETHOVEN : Συμφωνία αρ. 4 σε σι ύφεση μείζονα, Opus 60
- .....

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μόνιμος Αρχιμουσικός: ΚΑΡΟΛΟΣ ΤΡΙΚΟΛΙΔΗΣ

Α΄ ΒΙΟΛΙΑ

Εξάρχοντες
 Κωνσταντίνος Πασσαλίδης
 Δημήτρης Χανδράκης
Κορυφαίοι Α΄
 Μίκης Μικηλίδης
 Γιώργος Πετρόπουλος
 .....
 Μαρία Δρούγου
 Μαρία Σουέρεφ
 Εύη Δελκρinoπούλου
 Κρυστάλλης Αρχοντής
 Ευάγγελος Παπαδημήτρης
 Αναστασία Μισυρλή
 Ειρήνη Ντράγκνεβα
 Γιώργος Κανδυλίδης
 Έκτωρ Λάμπας
 Καλλιόπη Μυλαράκη
 Ευαγγελία Κουζούφ
 Μαρία Εκλεκτού

Β΄ ΒΙΟΛΙΑ

Κορυφαίοι Α΄
 Ανθή Τζίμα
 Ντάρια Κάτσιου
Κορυφαίος Β΄
 Νικόλαος Αρχοντής
 .....
 Μίμης Τοπισίδης
 Ιουλία Γκουντίμπα
 Αθανάσιος Θεοδωρίδης
 Αλκέτας Τζιαφέρης
 Δέσποινα Παπαστεργίου
 Isabelle Both
 Κωνσταντίνα Πολυζωΐδου
 Χριστίνα Κανάτσου
 Λεάνδρος Μεγακλής
 Μάριος Δεδούδης
 Μαρία Ζαχαριάδου

ΒΙΟΛΕΣ

Κορυφαίοι Α΄
 Νεοκλής Νικολαΐδης
 Lütz Kühne
Κορυφαίοι Β΄
 Γεώργιος Καμένος
 Πουλκερία Σειρά
 .....
 Νικόδημος Δέλλιος
 Ειρήνη Παραλίκα
 Χρήστος Βλάχος
 Φελίτσια Ποπικά
 Κατερίνα Μητροπούλου
 Αλεξάνδρα Βόλση
 Αγγελική Βασιλείδου
 Δημοσθένης Φωτιάδης
 Βιολέτα Θεοδωρίδου

ΒΙΟΛΟΝΤΣΕΛΑ

Κορυφαίοι Α΄
 Δημήτρης Πάτρας
 Δημήτρι Γκουντίμωβ
Κορυφαίοι Β΄
 Ρένος Μπαλάς
 Νικόλαος Καβάκος
 .....
 Γεώργιος Μανώλας
 Ανθή Κοντογιαννάκη
 Απόστολος Χανδράκης
 Δημήτρης Πολυζωΐδης
 Ζόραν Στέπιτς
 Γεώργιος Μεζιρωφ
 Βασίλειος Πέρεφ
 Ιλόνια Φερέντσε

ΚΟΝΤΡΑΜΠΑΞΑ

Κορυφαίοι Α΄
 Γεώργιος Γράλιστας
 Λάσκαρης Θεοδωρίδης
Κορυφαίος Β΄
 Χαράλαμπος Χειμαριάς
 Ειρήνη Παντελίδου
 .....
 Αναστάσιος Μαυρουδής
 Ελένη Μπουλασίκη
 Ιωάννης Χατζής
 Λεωνίδας Κυρίδης

ΦΛΑΟΥΤΑ

Κορυφαίοι Α΄
 Πέτρος Σουσάμογλου
 Ηλίας Μακοβέι
Κορυφαίοι Β΄
 Νίκος Δημόπουλος
 Γεώργιος Κανάτσος
 .....
 Νίκος Κουκής
 Ιωάννης Ανισέγκος

ΟΜΠΟΕ

Κορυφαίοι Α΄
 Δημήτρης Κίτσος
 Δημήτρης Σαφαρίδης
Κορυφαίοι Β΄
 Νικόλαος Καλαξίδης
 Βλαντιμίρ Γκάνεβ
 Κωνσταντίνος Χασιώτης
 .....
 Θωμάς Μητριζάκης

ΚΛΑΡΙΝΕΤΑ

Κορυφαίοι Α΄
 Κοσμάς Παπαδόπουλος
 Χρήστος Γραονίδης
Κορυφαίοι Β΄
 Πόλλα Σμιθ-Διαμαντή
 Οβίντιου Καπλέσκου
 .....
 Βασίλης Καρατζιάς

ΦΑΓΚΟΤΑ

Κορυφαίοι Α΄
 Βασίλης Ζαρόγκας
 Γιώργος Πολίτης
 .....
 Μαλίνα Ηλιοπούλου

ΚΟΡΝΑ

Κορυφαίοι Α΄
 Εμμανουήλ Ιορδανίδης
 Christian Beemelmans
Κορυφαίοι Β΄
 Βασίλης Βραδέλης
 Παντελής Φέιζο
 .....
 Νίκος Δραγομόνοβιτς
 Κωνσταντίν Ιστράτε

ΤΡΟΜΠΕΤΕΣ

Κορυφαίοι Α΄
 Σπύρος Παπαδόπουλος
 Γρηγόριος Νέτσκας
Κορυφαίος Β΄
 Γεώργιος Αβράμογλου
 .....
 Ιωάννης Σισμανίδης
 Δημήτρης Κουρατζίνας

ΤΡΟΜΠΟΝΙΑ

Κορυφαίοι Α΄
 Γιώργος Κόκκορας
 Αθανάσιος Ντώνες
Κορυφαίοι Β΄
 Δημήτριος Νέτσκας
 Φώτης Δράκος
 .....
 Βαγγέλης Μπαλάς

ΤΟΥΜΠΑ

Κορυφαίος Β΄
 Γιώργος Τηνιακούδης

ΤΥΜΠΑΝΑ

Κορυφαίοι Β΄
 Δημήτριος Βίττης
 Βλαντιμίρ Αφρανάσιεφ

ΚΡΟΥΣΤΑ

Κορυφαίος Β΄
 Κωνσταντίνος Χανής
 .....
 Ελευθέριος Αγγουριδάκης

Ντέλια Μικηλίδου
 Φώτης Βαλεράς

ΠΙΑΝΟ

Μαριλένα Λιακοπούλου

ΤΣΕΛΕΣΤΑ

Αθανάσιος Παπαϊσίου

ΑΡΠΑ

Γεωργία Ξαγαρά

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΣ

Βασίλης Ξαγαράς

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ

Τα γραφεία της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης στεγάζονται στη **ΜΟΝΗ ΛΑΖΑΡΙΣΤΩΝ**, Κολοκοτρώνη 21, 564 30 Σταυρούπολη, τηλ. 60.29.70, 58.91.63 και fax: 60.48.54.

Εισιτήρια προπωλούνται από το **Ταμείο της Κεντρικής Σκηνής του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος** (Μέγαρο Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών), τηλ. 223.785, Τρίτη-Τετάρτη-Πέμπτη 10.00-13.00 και 18.00-20.00, Παρασκευή 10.00-13.00 και το απόγευμα της συναυλίας 19.0--21.00 από το Ταμείο της ΚΟΘ στην Αίθουσα Τελετών του Α.Π.Θ.

Πλατεία: ..... Δρχ. 3.500
Εξώστης-Πλαϊνό διάζωμα: ..... Δρχ. 2.500
Φοιτητικά: ..... Δρχ. 1.500

Από την 1η Ιουνίου οι συναυλίες της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης θα γίνονται κάθε Πέμπτη.

Επιμέλεια προγράμματος: ΑΣΠΑ ΜΑΛΤΣΙΔΟΥ

Μακέτα εξωφύλλου: ΜΕΛΙΝΑ ΜΑΛΤΣΙΔΟΥ

Φωτοσύνθεση-Φιλμ-Εκτύπωση:
'ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΑ' Ι. Αντωνιάδης - Θ. Ψαρράς Ο.Ε.
Μοναστηρίου 242 - Τηλ.: 554.116 - Fax: 553.274